

శ్రీ గురుభ్యోనమః శ్రీ గురుభ్యోనమః

అగర్భాతాచిసంగ్రహః
 గంగదీపావళిసంహితా.

శ్రీమద్వివేకానందాచార్యచరిత్రము
 తొలి పాఠము
 రెండవ పాఠము
 మూడవ పాఠము

శ్రీమద్వివేకానందాచార్యచరిత్రము

వానిరూపము

శ్రీమద్వివేకానందాచార్యచరిత్రము
 శ్రీమద్వివేకానందాచార్యచరిత్రము

T. M. S. S. M. Library, Tanjore.

Presented by *M. R. Ry. V. V. Sivaramachandrar.*
Lasuli pattam.

Received from - do .

Date of Receipt 17. 12. 22

J. S. S. S. S. S.
Honorary Secretary

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ చరణ ద్వంద్వం పరిపితృతి
సంగ్రహాత్ । గూఢార్థ దీపికా వ్యాసం
కుర్వే త్రైలింగ భాషయా ॥ ఆచార్య
చరణద్వంద్వ స్మృతిః లేఖక సూరిణా-
మాంకృత్వా కురుతే వ్యాఖ్యాం నాహ
మత్ర ప్రభుర్యతః ॥

భగవంతులగు శ్రీ కృష్ణు లగునునకు భారత యుద్ధా
రంభంబునందుఁ గర్మ భక్తి జ్ఞానయోగాత్మకమగు
సభ్యాత్మితత్వము నుపదేశించి యుద్ధము శోక మోహ
ముల నపనయించినట్లు శ్రీకృష్ణద్వైపాయనులు మహా
భారత భీష్మపర్వములోని ౧౮ యధ్యాయములో ౭౦౦
శ్లోకములు వ్రాసెరి. ఆ యోపదేశమునకు భగవద్గీత
యని పేరు. దీనిలో నుండు విషయము లమూల్యములు
గాన దీనికి వైదికమతాచార్యులగు శ్రీ శంకర రామా
నుజ మధ్య వల్లభాచార్యాదులు వివరణములు వ్రాసెరి.
తానిని భాష్యము లనెదరు. ఆ భాష్యములకు
వ్యాఖ్యానము లితిరాచార్యులు చేసెరి. మఱియు నితరులు
ప్రత్యేకముగఁడీకల నొనర్చెరి. ఇవి యన్నియు సంస్కృత
భాషలో నున్నవి. అద్వైత టీకలే ౫౨ గలవని కీర్తి

శేషులును, వాగురువర్యులును, నగు శ్రీశృంగణిస్వామిల
 వారు నాతో నెలవిచ్చిరి. వానిలోను, వైదిక విశిష్టవైది
 తాదివ్యాఖ్యానములలోను, గొన్నియే ప్రచురింపఁబడినవి.
 భగవద్గీతకు స్వ దేశ వ్యాప్తి యొందుటంజేసి యా
 యా దేశ భాషలలో దాని తర్జుమాలు, టీకలు, విమర్శ
 ములు, మొందు గలవు. మతాంతకులు గూడ దానిని
 గడు గౌరవముతోఁ జూచుచున్నాడు. శ్రీ శంకర భగవ
 త్పాదులొనరించిన భాష్య పృథాగము భగవద్గీత,
 కన్మజ్ఞాన యోగముల నుపదేశించుననియు, అష్టాంగ
 యోగము, భక్తియోగము, నా కర్మయోగములో నంత
 ర్భాగము లనియు, కన్మయోగము యొక్క పగలు
 ౧ హస్త్య మీశ్వర శరణాగతి యనియు, జ్ఞానయోగమున
 కంగము కన్మయోగ మనియు, జ్ఞానము చేతనే మోక్ష
 ములబడుననియు, నిశ్చయింపఁగు. పుణ్య యధ్యాయము
 మొదలు ౨ వ దానిలోని ౧౦ వ శ్లోకము వఱకు
 నధ్యాయోపదేశమునకు హేతు వగు నజ్ఞాన జన్య శోక
 మోహ రూపమగు విషాదయోగము వివరింపఁబడెనని
 శంకరాభిప్రాయము. ౨ వ యధ్యాయము ౧౦ వ
 శ్లోకము మొదలు ౬ వ యధ్యాయాంతము దనుక
 కర్మయోగము, 'త్వం' (తీవ) పదార్థ శోధనమును, ౭
 మొదలు ౧౨ వ యధ్యాయాంతము వఱకు భక్తియో
 గము, 'తత్' (బ్రహ్మ) పదార్థ శోధనమును, ౧౩
 మొదలు ౧౭ వ దాని యంతము దనుక జ్ఞానయోగము,
 'తత్త్వమసి' యను వాక్యార్థ శోధనము ననియు, ౧౮ వ
 దానిలోఁ బూర్వ గ్రంథ సంగ్రహమనియు, శ్రీ శంకర
 భగవద్గీతాకారు లగు శ్రీ ఆనందగిరు లభిప్రాయపడిరి.

శ్రీమధునూదన సరస్వతులు భగవద్గీతపై గూఢాంధ్ర
 దీపిక యను పోష వ్యాఖ్యను రచించి దానిలోఁ
 దఱచుగఁబ్రతి పదమున కర్థము వ్రాసి, యక్కడక్కడ
 తేజాంతిముఁగు నుపసత్తులను, బ్రహ్మ నూత్రిములను,
 నుదాహరించి, వానిపై నున్న శంకర భాష్య సురేశ్వర
 వాక్తికాదులను బట్టి చేయుటయే గాక పాఠంజల
 యోగ కాస్త్ర వాసిష్ఠ రామాయణాదులలో నున్న
 రహస్యములను, సోపస్కరముగ వివరించి లాఠోపకా
 ముఁజేసిరి. గీతలపై నింత విపులమగు టీక యింకొ
 కటి లేదు. వీరు చెప్పి “అద్వైత సిద్ధి” రచనానంత
 రము వ్రాసిరి. అద్వైత సిద్ధిలో నద్వైతమును శ్రుతి
 తర్క యుక్త్యనుభవములతో సాపించిరి. దానిపై
 ననేక వ్యాఖ్యలు విరుద్ధములు ఖండినములు మండన
 ములు పుట్టినను, అద్వైతాచార్యుల కది మేరుపూస.
 భగవద్గీతపై నున్న శంకర భాష్యటీకలలోని విషయము
 లను విశద పఱచుటయే గాక యితర కాస్త్రీయ సంక
 తులను గూడ నీ గూఢాంధ్రదీపికలో శ్రీమధునూదన
 సరస్వతులు చేప్పిరి. వారికి నతిశతఁబులనుజేసి యాదీపిక
 ననుసరించి ప్రతిభాష్యార్థముల నీ వ్యాసములో సం
 గ్రహించెదను.

సంసారమును, దాని కారణమును, నిర్మూలింపఁజేయు
 మోక్షమే గీతాకాస్త్రములోఁజెప్పబడిన విషయమునకు
 ఫలము. సచ్చిదానంద రూపము, పూర్ణము, “విష్ణోః
 పరమంపదం,” అను బ్రహ్మ యొక్క ప్రాప్తి కొఱుకు
 ముఁడు భాగములు గల వేదము లారంభింపఁ బడినవి--
 కర్మకాండ, ఉపాస్థి యను భక్తి కాండ, జ్ఞానకాండ

యనునవి యా భాగములు. ఆ మూడటి యాగమును ౧౮
యథ్యాయములుగ భగవద్గీత ప్రకటించుచున్నది.
ఒక్కొక్క పట్కములో నొక్కొక్క కాండారము
ముఖ్యముగ వివరింపఁబడి, పట్కమున నాఱు ధ్యాయ
ముల భాగము. మొదటి పట్కములోఁ (౧-౬ అ.)
గర్మ నిష్ఠయు, చివగ పట్కములోఁ (౧౭-౧౮ అ.) జ్ఞాన
నిష్ఠయు వర్ణింపఁబడి. జ్ఞానూత్పత్తికి శ్రోత స్మార్తికగర్మ
నిష్ఠ యాగుశ్యకమయినను, జ్ఞాన ఫలముగు మోక్షోత్పత్తి
యందా కర్మనిష్ఠవలనఁ బ్రయోజన మేమియు లేవని
సూచించుటకు రెండు సవ్యలు నొంహొంటికి దూరముగఁ
బ్రదర్శింపఁబడి. ఈ రెంటికి మధ్యమున భగవద్భక్తి
నిష్ఠ మధ్యపట్కములో (౭-౧౨ అ) వివరింపఁబడి.
ఇది కర్మజ్ఞాన నిష్ఠల రెంటిలోఁ గలసి యుండి స్వ
విఘ్నములను బోగొట్టును గాన నిది వాని మధ్యమున
నున్నది. కర్మ మిశ్రము, శుద్ధము, జ్ఞానమిశ్రము, చని
భక్తి, మూఁడు తెలుగులు. మొదటి గూటిలోఁ
గర్మఫలత్యాగము, కర్మస్వరూపత్యాగము. నను మార్గ
ద్యయముచే దేహేంద్రియాది వివిక్త జీవస్వరూపము
హేతువులతో నిరూపింపఁ బడినది. మనకు నియమింపఁ
బడిన వర్ణాశ్రమ ధర్మములను శ్రద్ధతోఁ జేయుచు
వాని ఫలమును గోరకుండుట కర్మఫలత్యాగము.
ఇట్టి కర్మఫలత్యాగిని యోగి యనెదరు. శ్రోతస్మార్త
రీధి చోదితముగు నట్టి కర్మములను గూడ మాని
జేయుట కర్మస్వరూప త్యాగము. ఇట్టి త్యాగికిఁ బర
మాగ్ర సన్యాసి యని పేరు. దేహములో నుండు జీవుఁడు
అనాత్మస్వరూపము లగు దేహేంద్రియ మనోచిత్తాహం

కానయిగ్గుల కంటె భిక్షుడగు ఆత్మ యని స్థాపించుట వివిక్త జీవస్వరూప ప్రతిపాదనము. దీనిచే ౧ మొదలు ౬ ఆధ్యాయములలో 'తత్' పదార్థాశోధనము చేయఁబడినది. 'తందవ యాతీటిలో' (౩-౧౨ అ) భగవద్భక్తి నిష్ఠావస్థనమందు భగవత్స్వరూపముగు పరమానందమును బ్రశంసించుటలేని 'తత్' పదార్థాశోధనము చేయఁబడెను. మూడవ యాతీటిలో (౧౩-౧౪ అ.) 'తత్త్వం' పదార్థాశోధనము స్ఫుటముగ వివరింపఁబడెను.

ఈ మూడు కాండల యొండొంటి సంబంధ మిట్టిది.

ఈ గీతాశాస్త్రములో ముక్తిసాధనములులెన్నఁగి వివరింపఁబడినవి. దీనిలో మొదటియధ్యాయ మితర భాగమున కుపోద్ఘాతము. ౨ వ యధ్యాయములో స్వగీతాశాస్త్రము సూచింపఁబడినది. మొదట నిష్కామా కర్మనిష్ఠ, దానిచే నంతఃకరణ శుద్ధి, దానిచే శమదమాది సాధనములతోఁ గూడిన స్వకర్మసవ్యాసము, తదంతఃకరణము వేదాంత వాక్య విచారముతోఁ గూడిన భగవద్భక్తినిష్ఠ, పీఠపఁ దత్వజ్ఞాన నిష్ఠయు, దాని ఫలముగు జీవన్ముక్తియుఁ బ్రతిపాదింపఁ బడినవి. అది తిగ్గుబాత్మకమగు నవిద్యపోయినం గలుగు. పూర్వభ కర్మఫలముకుభవించు పర్యంతము జీవన్ముక్తుడై యొడి యాయకుభవాంశమును విదేహముక్తి నొందు. జీవన్ముక్తిని, పరమపురుషార్థమగు విదేహముక్తికిని, ఆలంబనముగు పర వైరాగ్య ప్రాప్తికిని, అట్టి వైరాగ్యోపకారకమగు దైవసంపత్తను పేరు గల శుభవాసనయు నవశ్యము సంపాదించవలయు. ఆ ముక్తులకు విరోధియగు నానుర సోపద యని పిలువఁబడు నకుభ వాసనను

బూర్జి విమల వలయు. వైపసంపద యతుశుభవాస
 నకు ముఖ్యకారణము సాత్త్వికశ్రద్ధ. ఆసురసంపదలకు
 హేతువులు రాజస తామస శ్రద్ధలు. గాఢాహ్వైగాహ్వై
 ములగు సంపదల విభాగమునో నీ శాస్త్రము పరిసమాప్తి
 నొందింపబడినది. దానిలో “యోగస్థః కురుకర్మాణి”
 (౨-౪౫) లోనగు వానిచే నూచింపబడిన సత్త్వగుణాదికి
 సాధన భూతముగు నిష్కామకర్మ నిష్ఠ సామన్యముగ
 మూడవ యధ్యాయములోను, దాని వివరము వాల్మీకి
 దానిలోను జేయబడెను. ఈశ్వరాద్ధమా గాని, లోకోప
 కారము జేయుటగాని, చేయబడు కర్మము నిష్కామ
 కర్మమని మూడవ యధ్యాయములో సర్వముగ
 జేప్పబడెను. భగవదవతార రహస్యమును, అహం
 కార మమకారములును, ఫలాసక్తియు, లేక చేయుకర్మ
 మును, జ్ఞానయుక్తమైన కర్మమును, నిష్కామకర్మములని
 వాల్మీకి దానిలో వివరింపబడె. వీడప శుద్ధాంతికరణ
 ముగల వానికి శమదమాది సాధనసంపత్తి గలిగి “విహాయ
 కామాన్ సర్వాక్” (౨-౭౦) లోనగు వానిచే నూ
 చింపబడిన ప్రకారము సర్వకర్మ సన్న్యాసనిష్ఠ
 సంక్షేపముగ గల దానిలోను, విస్తారముగ
 నాటవ దానిలోను, వర్ణింపబడెను. గల దానిలోని
 చివర మూడు శ్లోకములలో సంగ్రహముగను,
 ౭ వ యధ్యాయములో విస్తరముగను, నష్టాంగ
 యోగ స్వరూపమును, విధానమును, ఫలమును,
 యోగభ్రష్ట ఫలమును, సర్వభూత సమభావముగల
 భగవద్భక్తుఁడుత్తమ యోగియనియు, సాంతుగ వర్ణింపబ
 డెను. ఈవర్ణనలచే నీ పట్కములో “త్వం”పదా

గము నిరూపింపబడినది. పదప, “తత్త్వనుస్మాది”
 తేనాంత వాక్య విచారములతోఁ గూడి నట్టియు,
 “యోక్తానీత మత్పరః” (౨-౬౦) లోనుఁగాగల
 వానిచే నూచింపబడినట్టియు బహుప్రకారములు గల
 భగవద్భక్తినిష్ఠ ౩ మొదలు ౧౨ అధ్యాయములలో
 నిరూపింపబడినది. వానిలో “తత్త్వద్వార్థము” గూడ
 నిరూపింపబడినది. ౩ వ దానిలో సుత్త మాధికారికి
 , తత్త్వద్వార్థము ' 'తత్త్వదాపృతి చే జ్ఞేయమనియు, మధ్య
 మాధికారికి ముఖ్యవృత్తి చే ద్దేయమనియు, సూచింపఁ
 బడె. ౪ వ దానిలో “తత్త్వద్వార్థము” యొక్క ద్దేయ
 స్వరూపము, ధ్యాన ప్రకార ఫలములు, దేవయాన పిత్రి
 గూనములును, వివరింపబడె. ౯ వ దానిలో జ్ఞేయద్దేయ
 బ్రహ్మల వివరము, వాని ముఖ్యసాధనమగు రాజయోగ
 మును గలవు. ౩,౪,౯ యధ్యాయములలో భగవత్తత్త్వ
 ము సోపాధికనిరుపాధికి ముగ దర్శింపబడుటయే
 గాక సప్తమాప్తములలో సోపాధికుని ధ్యానద్వార్థము,
 నవమములో (౯-౧౦) నిరుపాధికుని జ్ఞానద్వార్థము,
 భగవద్విభూతులుగూడ సూచింపబడె. ౧౦ వ దానిలో
 గా విభూతులను ధ్యానము కొఱకును, వాని
 తత్త్వము జ్ఞానము కొఱకును, బ్రహ్మతత్త్వము
 దుర్వజ్ఞేయముగాన లోకానుగ్రహగము తిరిగి యా విభూ
 తులు వివరింపబడె. వానితోఁ గూడిన భగవద్విశ్వ
 రూపము ధ్యానద్వార్థ మర్జును కోరికమీఁద నతనికి భగ
 వతుఁడు సూచింబు ౧౧ వ యధ్యాయములో వర్ణింపఁ
 బడినది. ౧౨ వ దానిలో భగవద్భక్తియొగ ప్రకా
 రములగు సగుణ నిర్గుణోపాసనముల యొక్క స్వరూప

ములు, విధానములు, లక్షణములు, ఘోషములు, సోపానములుగ వర్ణింపబడి, “తేదావివాకనం నిత్యం” (అ-౨౦) మున్నగు వానిచే నూచింపబడిన ‘తత్త్వం’ పదార్థాన్ని జ్ఞానరూపముగు తత్త్వజ్ఞాన నిష్ఠ యధ్యాయములలో బ్రకృతి పురష తత్త్వ వివేక మూలకముగ వివరింప బడినది జ్ఞాన నిష్ఠ పురషుని సత్త్వజ్ఞమో గణనిష్ఠుని, “త్రిగుణ్య విషయా హేం నిత్యైగుణ్య భిన్నాన” (అ-౨౧) లోనగు వానిచే నూచింపబడి, ౧౨-వ యధ్యాయములో వివరింపబడి, అందు గుణాదీత లక్షణకథనముచే జీవన్ముక్తి స్వరూపము చెప్పబడి- “తిదాగం తాసి నిర్వచం” (అ-౨౨) లోనగు వానిచే నూచింపబడిన పరవైరాగ్య నిర్భయ సంపాద మృత్యుమును, విరక్తితో గూడిన వివేక జ్ఞానముచే భేదము నుపాయములును, స్వేదగీతాకాస్త్ర రహస్యముగుళుగు మోక్షమోపాసనమును, ౧౩-వ యధ్యాయములో వర్ణింపబడి, “దుఃఖే వ్యసద్విగ్నమహః” (అ-౨౩) లోనగు వానిచే నూచితిములగు స్థిత ప్రజ్ఞ లక్షణములును, పరవైరాగ్యమునకుఁ గడు సహకారులును నగు దైవ సంపదలగు సాత్విక గుణములను గ్రహింప వలయుననియు వానికి విరద్ధములును “యామి మాంభస్మితం వాచం” (అ-౨౪) అను వాక్యాదులలోను ౧౪-వ యధ్యాయములలోను నూచింపబడిన యానుత సంపదలగు రాజసతామస గుణములను విడువ వలయుననియు, ౧౫-వ అధ్యాయముందు వివరింపబడి, దైవ సంపత్తునకు ముఖ్యకారణముగు సాత్విక శ్రద్ధ “నిర్వంద్వో నిత్యసత్వస్థః”

(౨-౪౧) లోనగు వానిచే నూచింపఁబడినది. అట్టి సాత్త్విక శ్రద్ధ గ్రహింపవలయు ననియు దానికి విరోధము లగు రాజస తాపస శ్రద్ధలు పరిహరింపవలయు ననియు, (౨-౪౨) అధ్యాయములో వివరింపఁబడెను. ఇట్లు మొదలు ౧౭ అధ్యాయములలో ఫలసహితముగు జ్ఞాన నిష్ఠ ప్రతిపాదించఁబడె. ౧౮ వ దానిలో యోగోక్తి విషయము లన్నియు నుపసంహరించుకొని స్వగీతార్థసారముపఠాదించఁబడె.

ఈ భగవద్గీతా శాస్త్రము ముక్తి సాధనములగు ప్రస్థానత్రయములో నొక్కటి యని ప్రాచ్యార్యులందఱేకగీర్వముతో నంగీకరించిరి. కనుకనే దీనిని ఉపనిషత్తునియు, బ్రహ్మవిద్య యనియు, యోగశాస్త్రమనియు, వాడుదురు. వాని సారమంతయు దీనిలో నున్నది. దీని సార్థా మేమన, కామ్య నిష్ఠ కర్మములను వదిలి నిత్య నైమిత్తిక కర్మముల నాచరించి వాని ఫలము కోరుకుండినచో నది నిష్కామ కర్మమనఁబడు. అట్టి నిష్కామ కర్మములో హరిజపస్తుత్యాది కిము పరమ ధర్మము. ('యజ్ఞానాంబరపయస్వీన్మి' ౧౧-౨౭). అట్టి నిష్కామ కర్మాచరిణులుచే నెప్పుడు చిత్తములోని పాపము క్షీణించునో యప్పుడే నిత్య నిత్య వివేక ముదయించి నుద్యమముగ మనస్సునఁబాడుకొనను. దానిచే వశీకారమను పేరుగల యిహముత్కర్షరైర్యాదులు, దానిచే శమాది సంపత్తితోఁ గూడిన సన్న్యాసమును, లభించు. ఇట్టి సన్న్యాసికఁ దీవ్రమోక్షార్థ యోదయించు. అట్టి

పుష్కలాధికారి యగు వివిధ సన్యాసి గురువునొద్ద
 కేగి యుపదేశముఁ బొంది యధ్యాత్మ విషయ సందేహ
 నివారణము కొలుకు వేదాంత శ్రవణ మననములఁ జేయు
 నని యుత్తర మీమాంసాశాస్త్రముగు బ్రహ్మసూత్ర
 ప్రస్తావ ముపపాదించు చున్నది. దాని శ్రీమహామనన
 పరిపాకముచే నిదిధ్యాసన రూపమగు ధ్యాననిష్ఠ గడుదు.
 అందుచే యోగశాస్త్ర మంతయు నావశ్యకత గలుగు.
 యోగధ్యాసముచే జన్మగతి దోషము పోఁగా మహా
 వాక్యము యొక్క తత్త్వవిధ కరును. శబ్ద
 ప్రమాణముచేతనే నిర్వికల్పబ్రహ్మ సాక్షాత్కారము
 గలుగు. అపరోక్ష బ్రహ్మముచే నవిద్యవశించు. ఆవర
 తాబ్ధాననాకాంతరము దాని వలనఁ బుట్టిన భ్రమాది
 సందేహములును బోవును. తత్త్వబ్రహ్మ ప్రభావముచే
 దాని విరోధములగు సంచిత కర్మము లన్నియు సలాభి
 ముఖ్యములు కౌసుండనే నశించు, అగామి కర్మము
 లును బుట్టనే పుట్టువు. కాని, పార్థివభక్తి విశ్లేషబల
 ముచే బ్రూహ్మకర్మ నానన మాత్రము నశింపదు. దానిని
 బంపు నుపాయము ధ్యానధ్యాసమాధి రూపమగు
 సంయమము కింకర వేటులేదు. 'వైవంజవ్యాత్సమాధినా'
 అను భాగవతి సప్తమస్కంధములోని(౭-౮౫-౨౪ శ్లో)
 సాదవాక్యము, శంకరికృతి వివేక మాదామణి, మాధి
 వాచార్యకృత పరాశరస్మృతివ్యాఖ్య, లానగునవి ప్రమా
 ణములు. ఆ సంయమము, దానికే బూర్వాంగమగు
 యమనియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహర పంచ
 కము గూడ, గీతలలో నిరూపింపబడినవి. ఈశ్వర
 ప్రతిభానముచే ద్వరగ సమాధి నీధించు. దానిచే

మనోనాశము, వాసనాత్మయము, తప్పక కలుగు. తత్త్వ
 జ్ఞానము, మమోనాశము, వాసనాత్మయము, నేక కాల
 మభ్యసింపఁగ జీవన్ముక్తి దృఢమగు. ఇట్టి జీవన్ముక్తి
 బ్రాహ్మమే విద్యశ్చిన్మ్యసము శ్రుతిలోఁ జెప్పఁబడి
 నది. సవికల్ప సమాధిచేఁ జిత్తమును నిరోధింప నిర్వి
 కల్ప సమాధిలోనుండు మూఁడు భూమికలు సినించు.
 బ్రహ్మవిద్యకుఁడగు జీవన్ముక్తుడు సమాధి
 శావ్యుఁడై ప్యయముగ నే యిష్టావశ్యకు.
 బ్రహ్మవిద్యగీయఁ జిత్తరన్ధ్రచేతనే గాని సమాధి
 నుండి లేవఁడు. బ్రహ్మ విద్యగిష్టుఁ జేసెడు విధ
 ముల నైనను సమాధి నుండి లేవఁ యిప్పటికి నాత్మ
 నిష్ఠుఁడై యుండును. ఇందునకుఁ బ్రమాణములు మహా
 పనిషత్తు లొనగు శ్రుతులు, పతంజలి యోగ శాస్త్రము,
 వాసిష్ఠ రామాయణ, శంకరాచార్య ప్రకర
 ణములు, విద్యారణ్యకృత జీవన్ముక్తి వివేకానుజ,
 బ్రహ్మ వేత్తల యనుభవములు. ఇట్టి బ్రహ్మ
 విద్యగిష్టుడు, నిత్యప్రజ్ఞాఁడనియు, విష్ణుభక్తుఁడనియు,
 గుణాతీతుఁడనియు బ్రాహ్మణుఁడనియు జీవ
 న్ముక్తుఁడనియు, అతివగ్దాశ్రమి యనియు, ఆత్మ గతి
 యనియు, గీతా మను వ్యాసస్మృతులు, వాసిష్ఠ రామా
 యణ సూత సంహితా భాగవతాదులును, వాడును. అట్టి
 మహాత్ముఁడు కృతకృత్యుఁడు గాన వాని కేమియు
 సభ్యాత్మ శాస్త్ర ముపదేశింప కున్నను, వారి లక్షణ
 ములు, జిజ్ఞాసు లధిక యత్నముతో నభ్యసింప వలయు
 నని యుద్ఘోషించు చున్నవి. దేవునియం దుక్కొ
 ప్పమైన భక్తియు దేవునియందువలె గురువునందుఁ

గూడ నట్టి యొత్తరు మయిన భక్తియు
 నట్టి మహాత్మున కుండుటంజేసి దుర్విజేతుము
 లయిన యీ గూత్మ విషయము లన్నియు సతనికే
 బ్రకాశించునని శ్వేతాశ్వతర శ్లోతి నుడువుచున్నది.
 కాన, నన్ని యవస్థలలోను వనోవాక్కాయములచే
 నొనగ్గు భగవద్భక్తి మోక్షాధికారిక గడు సవశ్యము,
 మణియు మహోపకారకము. మొదటి మెట్టులో జేసిన
 భక్తిపై మెట్టును లేక నుపయోగించును. అట్టి భక్తి వి
 శేషమనిచో సభికారి కనేక విఘ్నము లుండుటం బట్టి
 గలనీ సుద్దుర్లభము. కాననే,

భాగ్యాభ్యాసేన తే సేవ గ్రీయతే హ్యవలోపి నః।

“నేక గన్తుసంస్థితో యతిపాం గతిః”

[౩-౪౪, ౪౫] లోనగు వాక్యములచే నగ్గుననకు భగ
 వంతులు భక్త్యావశ్యకత నుపదేశించిరి. పూర్వజన్మకర్మ
 ము లూహించుటకు నునకు వీలులేదుగాన, నాకసము
 నుండి పడిన పండురీతిని బూర్వజన్మమందే క్కతాగ్ధు
 డైన వానికి నభ్యాత్మికాస్తాధిముతోఁ బ్రయోగవ
 మేమియు లేదు. ఈప్రకారము మొదటి భూమిక
 నెక్కిన జిజ్ఞాసువు భగవద్భక్తి లేనిది పైమెట్టెక్కు
 లేడు. కాన జీవన్ముక్తి దశయందుఁ జేసిన భక్తికిఁ
 దద్యామికా సోపానాగోహణము తప్ప ఫలాంతరకల్ప
 నావసరము లేదు. జీవన్ముక్తునను అద్వైతత్వాది
 (౧౨-౧౩) గుణము లేట్లు స్వభావసిద్ధ గుణముగా
 యట్లే హరిభజనము గూడ సహజధర్మము గావలయు.
 కాననే,

“ఆత్మగామాశ్చయఃయోన్యింధా అప్యరుక్రమే

కున్వం త్యజేతుం భక్తిమిత్యంభూతగుహాహరిః

(భాగవతే. ౧-౭-౧౦)

శ్రీహరి గుణ ప్రభావ మెట్టియన, ఆత్మరాములును, పర్యగ్రంథి రూపములగు సవిద్యా కౌము కర్మములచే నిర్మలమున, నగు మనసు కూడ నిష్కారణముగ భగవద్భక్తి కేసుగుని సూతులు శాసనకాదులకు నెల విచ్చిరి. “తేషాంభూనీ నిత్యయ్యున్ వికభక్తిర్విశిష్టతే” (౭-౧౭ అని భగవంతులు కూడ నగుచునకుఁ జేసెను భక్తి ముఖ్యమని గీతాశాస్త్రములూ నుపదేశించిరి. కనుక, మోక్షార్థ మొదట నిష్కామ కర్మము నాచరింప వలయు. ఆ ముక్తికి శోక మోహాదికముగు నాసుర సంపద యకు పాపము ప్రతిబంధకము. ఆపాపము వలన పృథగ్మత్యాయు, నిషిద్ధ కర్మనేవయు, భూభి సంధితోఁ గాని లేక యహంకారముతోఁ గాని కర్మము చేయుటయు, సిద్ధించు. కాబట్టి నిత్యము సమరపాపముతోఁ గూడిన పురుషుడు పరమ పురుషార్థముగు మోక్షమును బొందక దుఃఖము నెప్పుడు ననుభవించును. సర్వ ప్రాణులకు దుఃఖము స్వభావసిద్ధముగ ద్వేషింపఁ దగినది గాన దానికి సాధనముగు శోక మోహాదికము నెల్లప్పుడు విడువ వలయు. అనాది జన్మము నుండి చిరకాలాభ్యస్త మగుటం జేసి దుస్త్వజము, దుఃఖ కారణము నగు శోక మోహాదిక మే యుపాయముచే నిరూపముగఁ బోవుననియు, ముక్తి యత్యాదురముతోఁ గావలయుననియుఁ గోరు నరునకు తమమైన గీతాశాస్త్ర

మును, భగవంతు లుపదేశించిరి. “గీతానూ స్తుల
నానుపైతికతగచ్ఛాస్త్రం పవిత్రం పరం సత్యం”

“వాసుదేవస్సర్వం” “అయమహమస్మి” “అహం
బ్రహ్మస్మి” యన బ్రహ్మత్వత్వే స్వరూపముచే ముక్తి
గలుగుననియు, అట్టి యస్యత్వత్వమున కంగములుగ
భావకర్మయోగము లావశ్యకము అనియు, గీతా
శాస్త్రము నొక్క చిహ్నమున్నదని శ్రీ శంకరాచార్యులు
శ్రుతియుక్తినుభవములతో భాష్యము వ్రాసిరి.
బ్రహ్మశ్రీ లోకమాస్య బాలగంగాధర తిలకుగారు
ఆ గీత కర్మయోగమునే ముఖ్యముగ బ్రతిపాదించు
చున్నదని యిది ప్రమాణములతో విపులముగ తీక
మహానాష్ట్రముతో వ్రాసి దానికి గీతానూస్థును
కర్మయోగశాస్త్రమును నామమిడిరి. దానికి హిందీ
కన్నాటకాది దేశభాషలలోఁ దగుమాలు చేయఁబడినవి.
మొఁదఁగుఁ గూడ కీర్తనకేఘలును, సంస్కృత వ్యాకరణ
వేదాంతాది శాస్త్రములలో విశేష పండితులను,
తెలుఁగు, మహారాష్ట్ర, హిందీ, బంగాళాది దేశభాష
లలో గొప్ప ప్రవేశము గలవారును, నగు బ్రహ్మశ్రీ
మోరి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిల వారచే రచియింపించి
తిలకుగారు ప్రకటించిరి. అది యతి విపులముగ నున్నది.
దానిలో ననేకామాల్య విషయము లున్నవి. శ్రీమధు
సూదన సరస్వతులు తమ దీపికలోఁ జాలచొట్ట కాం
కరభాష్యము ననుసరించినను గుదకు గీతాశాస్త్ర
ములోఁ గర్మజ్ఞాన యోగములు భక్తియోగమున
కంగమనియు, నా భక్తి యొక్క పరమకాష్ఠ, యీశ్వర
శరణాగతి యనియు, సర్వశాస్త్రములకు నక్కడనే

సమాధి యనియు, 'సర్వ ధర్మాక్ష' (10. 62)
అను సంగమ శ్లోక వ్యాఖ్యలో వ్రాసిరి. కర్మనిష్ఠులైన
విశేషములు బ్రహ్మమార్గి సారము'లోను శ్రీమద్భాగ-
వతి సారము'లను గ్రంథములలో నేను వ్రాసితిని గాన
నారి నిందు జేర్చలేదు. గీతా శ్లోకములు మార్గిప్రాయము
లగుటంజేసి యనేకాచార్యుల కనేక విషయముగ నుద్ఘోషి-
చ్చుట నాని కలంకారము గాని దోషముగాదు. 'భగ-
వదభిప్రాయ వ్యవస్థితి వయం వరాకాశః' అని శ్రీమ-
ధుమూదన సామ్యగులతి వారే పలికిచ్చిరి.

శ్లో॥ కాండల్యమాత్మకం శాస్త్రం పదవాక్యార్థగోచరం
అదిమధ్యాంత పట్కేషు వ్యాఖ్యయా గోచరీకృతం॥

శ్లో॥ త్రికృష్ట చరణద్వంద్వ స్మర్తృజాం మంగళశ్రుదే
యోగిభ్యే కృతి రియ మలంకారార్థ మర్పితః.

ఇతిశివం.

హవిలాల వేంకట శివావధాని.

